

Nyttårsmottakelse 23.01.2017

Vi har startet på 2017, og det er et år hvor det skjer mye. Noe av det første er Tråante 2017, hundreårsmarkeringen av det første samiske landsmøtet, som fant sted her i Trondheim. Det er et jubileum med nasjonale og internasjonale perspektiver, og det fortjener all mulig oppmerksomhet. Et fint bidrag i markeringen er innvielsen av det samiske alteret i Nidarosdomen.

Senere i år skal vi feire 500-årsjubiléet for reformasjonen. Den har formet oss på så mange måter, både i troslivet og i samfunnslivet. Jeg håper jubiléet kan bidra til å gjøre oss enda mer bevisste på vår identitet som troens mennesker. Men samtidig skulle det være veldig interessant å forstå litt mer av hva reformasjonen har betydd for forholdet mellom stat og kirke, og for det verdensbildet som preger samfunnet vårt i dag. Noen mener at det har banet veien for sekulariseringen?

Det kan ikke jeg uttale meg om, men uansett står vi nå ved et veiskille: staten har valgt å skille lag med kirken, og gå sine egne veier fra i år av. For kirken betyr dette en rekke praktiske endringer, men for kirkens oppdrag betyr det ingen ting: det er gitt oss ovenfra, nå som alltid, og det er det vi står til ansvar for. Men kanskje gir fristillingen enda større anledning til å tale fritt i samfunnsdebatten.

Det skjer endringer på det lokale planet også. 2017 er det siste året vi har to Trøndelagsfylker; om et år er fylkesgrensen sammenfallende med Nidaros bispedømme. Vi får en ny, felles fylkesmann, og jeg håper vi kan se frem til minst like godt samarbeid innen stiftet som før. For selv om den ene parten er statlig og den andre ikke, er vi begge aktører med viktige roller inn mot vårt felles samfunn.

Og jamen får vi en ny biskop også – selv om jeg ikke tror at det har noe med fylkessammenslåingen å gjøre. Vi skal vel komme tilbake til den saken senere i år, men jeg vil likevel holde frem biskop Tor sin måte å møte mennesker på, som noe jeg tror er viktig for alt fremtidig samarbeid. Det handler om den gode samtalen, om å være nær og lytte, om å møte mennesker i øynehøyde, som Bymisjonen sier. Og akkurat det vil jeg gjerne snakke litt mer om: Hvordan møter vi hverandre? Hva ser vi når vi ser hverandre?

Hva ser vi for eksempel når vi møter de nye som kommer til landet vårt? Hvordan er det å være flyktning? Hvordan oppleves det når ditt eget land er i krig og samfunnet i oppløsning, og du må bryte opp fra alt som er kjent og banke på porten til et fremmed land og be om å få ly der? Hva gjør det med et menneske å oppgi statusen som er opparbeidet gjennom et helt liv med familie, venner, utdanning, arbeid og verv, og begynne forfra

igjen? Hva skjer med drømmen om et nytt liv i et trygt og velberget land, når du blir sitende i årevis uten å vite om du i det hele tatt får lov til å prøve å klare deg der? Og hvordan føles det å møte et samfunn med helt andre verdier, der kulturelle sannheter som du hittil har bygd tilværelsen din på, ikke anses å være verd noe, ja til og med er ulovlige? Hva skjer med selvbildet ditt når du kommer med all din kompetanse og arbeidslyst og stadig får høre at du ikke er noen ressurs, du er tvert imot et problem, ja, en trussel?

I Norge snakker vi jo så mye om at alle har rett til å være seg selv og følge drømmen sin. Det må gjelde dem som kommer hit også – eller er det bare dem som har den «riktige» drømmen som skal kunne følge den? Nordmenn var selv krigsflyktninger da de strevde seg over til Sverige under krigen. Og nordmenn var selv økonomiske flyktninger da de utvandret til USA for å skape seg et nytt liv. Omtaler vi dem som kommer til oss, i de samme vendingene som vi bruker om dem som dro? Eller er det sånn at vi forstår «våre egne» bedre?

I 2011 deltok biskop Tor i en «reflekterende samtale» i Stiftsgården under Olavsfestdagerne med de daværende fylkesmennene i Trøndelag. Temaet var hvordan vi i dagens samfunn tar vare på vanskeligstilte barn og unge. Kåre Gjønnes spurte ved mange anledninger: Vi er snare til å dømme fortiden, men hva vil vi bli dømt for i ettertid? I 2016 fikk vi en påminnelse om nettopp dette, gjennom historien til Ida, «glassjenta». 14 etater hadde ansvar for å ta vare på henne. Ingen ga henne fullt ut faglig forsvarlige tjenester, ingen lyttet til henne. Det skjedde ikke i Trøndelag, men likevel må vi ta spørsmålene inn over oss: hvordan møter vi utsatte barn og unge? Ser vi dem som hele mennesker, forstår vi virkningen av å bruke tvang – eller er vi fornøyd så snart saksnummeret kan kvitteres ut?

Jeg må stadig minne meg selv om at det ikke er statistikk jeg forholder meg til, det er mennesker, enkeltmennesker med de samme egenskaper og følelser som meg selv. Ingen er bare det du ser, sier Bymisjonen. Hvis vi møtes i øynehøyde, greier vi kanskje å se bak det ytre og inn til mennesket innenfor, og kan få et glimt av hvordan virkeligheten tar seg ut fra deres ståsted.

For hver enkelt av oss bærer med oss en verden som venter på å bli oppdaget. Hver enkelt er et menneske med en historie, et levd liv. Og vi kommer fra ulike land, eller kanskje bare ulike deler av landet, ulike familier, ulike arbeidsplasskulturer, men alle har vi levd i systemer med et syn på hva som er rett og galt, hva som er viktig og mindre viktig, hva man skal strekke seg etter og hva som er skamfullt. Alle er vi preget av det samfunnet vi har vokst opp i og levd livet vårt i, og det er så uendelig viktig at vi møter hverandre med respekt og gjerne nysgjerrighet: hvem er du – egentlig?

I den berømte talen fra Slottsparken tegner Kongen et bilde til ettertanke av hva Norge er. Noe av det beste synes jeg er at han ikke skiller mellom noen som er «oss» og noen som er «de som skal inkluderes». Vi er «oss» alle sammen.

I «gamle dager» jobbet vi med noe som het livsløpsstandard i boliger. Etter hvert gikk det over til å hete universell utforming. Det syntes jeg var et fremmed og oppkonstruert navn, men så fikk jeg forklart bakgrunnen. Meningen er at de fysiske omgivelsene våre skal være utformet på en sånn måte at alle kan bruke dem uten å trenge spesielløsninger, ingen skal måtte kjenne seg annerledes eller på siden av fellesskapet. Og det er jo en fin tanke! Da må neste trinn være at ikke bare det fysiske, men også det sosiale samfunnet vårt blir universelt utformet.

Det skal som kjent en hel landsby til for å oppdra et barn, eller for å inkludere en nykommer, kan vi også si. Her er vi samlet fra mange sider av samfunnet. Det er landsbyen sin! Tenk for et potensiale som ligger i at vi som aktører møtes og bygger felles forståelse og et sømløst samarbeid. Og jeg vil altså utfordre fellesskapet vårt til å jobbe med universell utforming mer enn spesielløsninger, når vi skal bygge det nye Trøndelags-samfunnet.

For det er ikke sånn at vi skal inkludere av snillhet, at vi som føler oss sterke må hjelpe dem som vi definerer som svake. Nå er det både godt og riktig å hjelpe og støtte hverandre, men vi må også være bevisst at vi trenger hverandre. Vi skal være inkludert alle sammen, fordi vi er hverandres ressurser. Alle har ulike ting å bidra i fellesskapet med, og mangfoldet gir styrke og stor merverdi.

Vi har fått et nytt år, med nye muligheter til å gi, til å dele, til å sette andre høyere enn oss selv. Min bønn for 2017 må bli med Frans av Assisis ord:

Å Mester!

La meg ikke søke så meget å bli trøstet som å trøste.

Ikke så meget å bli forstått som å forstå.

Ikke så meget å bli elsket som å elske!

For det er gjennom å gi at man får.

Det er ved å glemme seg selv at man finner seg selv.

Det er ved å tilgi andre at man selv får tilgivelse.

Det er ved å dø at man oppstår til evig liv.

Takk for oppmerksomheten.